Ann-Dorte Christensen og Sune Qvotrup Jensen:[1] "Stemmer fra en bydel. Etnicitet, køn og klasse i Aalborg Øst", Aalborg Universitetsforlag. 2012 Aalborg.

Anmeldt av Viggo Vestel

Drabantbyen som i økende grad blir befolket av familier med innvandrerbakgrunn, har for lengst blitt en del av landskapet i utkanten av større og mindre europeiske byer. Med denne utviklingen fikk disse områdene som ofte allerede hadde hatt et dårlig rykte fra før, tilført en ny dimensjon som reflekteres i medienes oppslag om etnisk konflikt og engstelse for ukjente kulturer, religioner og væremåter. Stor oppmerksomhet i medieoffentlighetene og ulike former for moralsk panikk har gjerne vært fremtredende, også i nyere tid. I norsk sammenheng huskes godt to sentrale oslopolitikere som høsten 2010 beskrev de innvandrertette områdene i Groruddalen som en *"trussel mot norsk kultur"*, som *"rotløshet satt i system"*, og som noe som *"vil rive landet vårt i filler"*.[2] Noe av bakgrunnen for disse påstandene er også at majoritets-norske familier i økende grad har flyttet ut av disse områdene. Ifølge disse politikerne etterlater de seg *"enklaver hvor muslimsk enfold, dogmatisme og intoleranse får stadig sterkere grobunn"* (ibid). Og med de tragiske hendelsene 22 juli 2011 har debatten om "det flerkulturelle" fått tilført en ytterligere dimensjon. Med andre ord, mange har sterke meninger om disse områdene, kanskje særlig dem som *ikke* bor der, kan vi føye til.

Det er derfor gledelig at det i seinere år blir igangsatt større forskningsprosjekter som fokuserer bredt på de sosiale prosessene som faktisk foregår i disse områdene. Med boka *"Stemmer fra en bydel. Etnicitet, køn og klasse i Aalborg Øst"* gir forfatterne Ann-Dorte Christensen og Sune Qvotrup Jensen en større framstilling av en slik flerkulturell bydel i en dansk kontekst basert på prosjektet *"INTERLOC. Køn, klasse og etnicitet. Intersektionalitet og lokalt medborgerskab"*, gjennomført i perioden 2007–2011 og finansiert av det danske Forskningsrådet for Samfund og Erhverv. Selv har jeg nylig deltatt i et liknende prosjekt i en norsk sammenheng, med fokus på Furusetområdet i Alna bydel i Oslo (se Alghasi, Eide og Eriksen 2012). Deler av denne anmeldelsen vil derfor nyte godt av blant annet erfaringene herfra. Den danske bokas overordnede problemstilling er hva som skaper fellesskap og tilhørighet blant beboerne, og hva som skaper skillelinjer og grensedragninger (s. 5). Bokas målgruppe er fagfeller, men som forfatterne sier: *"…det er vores håb, at den også vil være brug-*

bar i beboeres og professionelles bestræbelser på fortsat at gøre Aalborg Øst til et godt sted at bo." (s.7)

Noe av det første som slår en er at andelen innvandrere og etterkommere i bydelen Aalborg Øst, faktisk ikke er mer enn 20 prosent. Likevel er det et gjennomgående poeng i boka at Aalborg Øst oppfattes som et "innvandrerområde" og at det, som så mange andre drabantbyer (som forresten kalles "planetbyer" på dansk), har et dårlig rykte. Ifølge forfatterne er Aalborg Øst det *"mest multikulturelle område i Nord-Jylland"*.

Boka er oversiktlig oppbygd: Vi får relevante tall (inkludert resultater fra survey-undersøkelser), en skisse av bydelens historie, opplysninger om kommunale prosjekter, en gjennomgang av mediefremstillingene som både bygger opp under og stiller noen spørsmål ved bydelens stigma, fokus på ulike former for mobilitet, diskusjoner om sivilsamfunnets rolle (en kvinneforening, og en slags vel-forening); det hele med et gjennomgående intervjubasert fokus på befolkningens ulike posisjoner, der klasse, kjønn og etnisitet er sentrale dimensjoner, og hvor interseksjonalitet er et overordnet teoretisk perspektiv. Metodisk er det også interessant at den ene av forfatterne, Qvotrup Jensen, også har bodd i området ved to tidligere anledninger.

Mellom hvert kapittel presenteres mange flotte fotografier, noe som gir en kjærkommen mulighet til å kunne danne seg et inntrykk av området. Her kan man innvende at dette til tider nesten blir litt mye estetikk, og at man kanskje også kunne ønske seg noe mer "sosialrealisme" i de visuelle fremstillingene. Samtidig er det jo et viktig poeng å bryte med folks billedlige stereotypier om drabantbyen, og vise at de faktisk kan framstå som noe annet enn "det grå betonghelvete" som mange, særlig middelklasseborgere som sjelden har sett en drabantby, har en tendens til å se dem som.

De første kapitlene kan likevel virke noe kjedelige. Her er mange detaljer og lokale forløp som i liten grad behandles på en måte som gir den store interessen for en utenforstående, men som trolig kan være interessante for lokale aktører, og det er viktig nok. Jeg vet fra min egen deltakelse i Alna/Furuset prosjektet, at det kan være lett å gå seg vill i informasjon om tiltak, historikk og prosjekter fra administrasjonen. Hvor mye skal man ta med? Det er vanskelig å si noe generelt. På den annen side er dette informasjon som lett utelates, men som likevel kan være viktig for å forstå lokalsamfunnet. Her kunne jeg ønske et noe sterkere fokus på den konkrete realiseringen av prosjektene som nevnes og på hvordan de virker inn i lokale sosiale prosesser. Prosjekter som har til formål å styrke lokalområdene (bydelene) og skape sosialt lim, er en viktig del av statens og kom-

munens interveneringspolitikk i flere av de nordiske landene, og burde derfor gis mer oppmerksomhet, ikke minst i forskningsprosjekter som dette.

Som mange drabantbyer opplever Aalborg Øst et sterkt territorielt stigma. Mye av dette opprettholdes av medieoppslag, slik vi også kjenner det fra annen forskning (Alghasi 2012, Eide 2012). Forfatterne har gjennomgått en rekke fremstillinger av stedet i mediene og inndeler dem i kategoriene: positive, nøytrale, paradoksale og negative, noe som synes å være nyttige kategorier. Likevel savnes en tydeligere gjennomgang av avisenes ulike profiler. Bakgrunnen for fraværet av dette kan selvsagt tenkes å være at forfatterne primært skriver for et dansk publikum som eventuelt er mer kjent med dem.

Men dette kan også oppleves om et overordnet problem med "Stemmer fra en bydel"; som ikke-dansk leser savner jeg en større og sterkere kontekstualisering og framstilling av den danske offentligheten. Det er fint at boka gjennomgående er holdt i en relativt "lugn" tone, men man kan til tider savne en mer konfronterende stil, der man mer eksplisitt tar for seg stereotypiene, mediepanikkene, forestillinger om muslimer, terrorfrykt og liknende, som også, og ikke minst, har karakterisert dansk offentlighet og toneangivende danske politikere i seinere tid, og som flere av informantene også henviser til i ulike kapitler (se f.eks Sundstrøm 2009). En mulig tolkning er her at forfatterne ønsker å bidra til en mer realistisk tone i debatten. Men kanskje man har mer å vinne på ved i større grad å "ta tyren ved hornene"?

Flere steder i boka diskuteres Aalborg Østs relasjon til franske Loic Wacquants teori om "avansert marginalitet", som er avledet fra feltarbeid i Chicago og de franske "banlieus" (s. 47-48, Wacquant 2008). Dette er en teori som er innholdsrik og som kan ha mye for seg i studier av store og overordnede trekk i utviklingen av stigmatiserte områder av denne typen, og som blant annet den svenske ungdomsforskeren Ove Sernhede har hatt nytte av i sine studier (Sernhede 2011). Likevel er det tydelig, som Christensen og Qvotrup Jensen også kritisk bemerker, at flere av de skandinaviske drabantbyene på flere områder skiller seg sterkt fra Wacquants kriterier for å omtale et område som en ghetto; beboerne har få eller ingen mulighet til å flytte, det utvikles parallelle sosiale institusjoner, de er mer eller mindre lukkede, domineres gjerne av én etnisk gruppe og statlige institusjoner tenderer til å trekke seg ut. I tillegg har beboerne, ifølge Wacquant, ofte utviklet et sterkt negativt forhold til eget boområde, og således internalisert stigmaet i omverdenens blikk.

En slik teori gir også i liten grad et fokus på dynamikken i ulike former for *motstand,* noe som spiller en svært viktig rolle for å forstå den ofte ekspli-

sitte kampen mot stigmaet som utspiller seg, også i mange av de skandinaviske drabantbyområdene. Denne kampen er godt dokumentert særlig i lokale ungdomsmiljøer, blant annet av Sernhede (ibid), i min egen forskning fra Groruddalen (Vestel 2009, Andersson, Jacobsen, Rogstad og Vestel 2012), i Uyl og Brouwers studier fra Amsterdam (2009), og fra Alna/Fuuset prosjektet (Alghasi, Eide, Eriksen 2012).

Involvering i motstandsstrategier gjelder også i Aalborg Øst, noe som også reflekteres i forfatternes kritiske kommentar til Bourdieu/Wacquant tradisjonen:

> Måske forholder det sig sådan, at begrebet om territorialt stigma i kraft af sin afsmitning fra begrebet om symbolsk vold kommer til at underbetone, at underpriviligerede grupper og boligområder under bestemte historiske og sociale omstændigheder kan have en relativ kulturell autonomi, der medfører en form for modstandskraft overfor omverdenens dømmende, nedvurderende og patologiserende blikk (s. 101).

Kapittel 5 omhandler tilhørighet og skillelinjer i hverdagen. Vi får høre om territorielle skiller, mellom dem som bor på den ene, attraktive rekkehussiden og dem som bor på den andre, ikke fullt så attraktive blokkbebygde siden av en større vei, om oppdelingen mellom villaområdene og "de almennyttige " boligområdene, og skiller mellom ulike gater og blokkområder. Her gis vi innblikk i en mikrogeografi med arkitektoniske korrelasjoner som speiler sosiale klasser, hvor paralleller og henvisninger til blant annet Marianne Gullestads funn om unge arbeiderklassemødres oppfatning om viktigheten av respektabilitet har en viktig plass. En talende kuriositet er her historien om det forfatterne kaller *"havepolitiet"*: I forsøket på å snu bydelens negative bilde utad, har boligforeningene opprettet hva som omtales som et *"haveudvalg"* som hver fjortende dag inspiserer tilstanden i beboernes hager, og som deler ut påpakninger dersom det ikke ser bra ut! Enkelte beboere – som flere blant leserne trolig vil føle med – opplever dette som en utidig og pedantisk innblanding i privatlivets fred. Om dette er å gå for langt, kan selvsagt diskuteres. På Furuset var uteområdenes tilstand uansett et viktig diskusjonstema blant beboerne, og store anstrengelser, fra både bydelsadministrasjon og beboere ble gjort for å bedre dette, som ble sett som en viktig del av førsteinntrykket av bydelen. Med andre ord, slike problemstillinger ser uansett ut til å være vesentlige i disse boligområdene.

En annen kilde til sosiale skiller er foreldreskap og barn. Vi får høre om heldanske familier som er skeptiske til å la deres barn komme hjem til soma-

liske familier og vice versa, selv om det, ifølge forfatterne, er få eksempler på at foreldre er skeptiske til at barna finner sammen og danner vennskapsrelasjoner utenfor familienes leiligheter. Dette står i kontrast til mine egne studier både på "Rudenga" og på Furuset, der det var ganske vanlig at ungdom og barn med ulik bakgrunn besøkte hverandre, deltok i måltider og tilbrakte mye tid hjemme hos hverandres familier (Vestel 2004). Kan dette ha å gjøre med klimaet i den større danske offentligheten der innvandrere og særlig muslimer omtales på hva som ofte sees som grovere og mer polariserte måter? Samtidig legger forfatterne vekt på at barn også fungerer som en viktig "integrasjonsfaktor", helt i tråd med, for eksempel, Ida Erstads studier fra Alna/Furuset prosjektet (Erstad 2012). Opptatthet av barn og barneoppdragelse diskuteres også i kapittel 9 som analyserer en lokal forening som henvender seg særlig til kvinner med innvandrerbakgrunn ("Foreningen for Kvindernes Vækst"). Her får vi et innblikk i blant annet problemene som kan oppstå når en gruppe innvandrerkvinner – som selv mest har behov for å komme sammen og snakke om barneoppdragelse – trekkes inn i en forening der ledelsen krever drift i henhold til dansk foreningslivs standarder for referater, vedtekter og byråkratiske prosedyrer, ut fra en også fra norsk kontekst lett gjenkjennelig tro på at deltakelse i frivillige organisasjoner kan spille en vesentlig rolle for "vellykket integrering" (s. 216). Vi minnes også på at i Danmarks, i manges øyne, noe kuriøse poengsystem, som ble innført i 2010, gir faktisk deltakelse i dansk foreningsliv et ekstrapoeng som altså reelt sett teller for å gi nyankomne innvandrere oppholdstillatelse! Her følger vi organisasjonen fra oppstarten og framover i tid, og et mer prosessuelt perspektiv som kan savnes i bokas øvrige kapitler, kommer her godt fram, samtidig som kapittelet er komponert med en fin veksling mellom kapittelforfatterens (Stine Thideman Faber) feltnotater (gjort der og da), og gode kommentarer.

Vi får vi flere steder i boka fine, små glimt inn i hverdagslivets viderverdigheter, sett fra ulike beboerposisjoner, uten den sedvanlige svart hvitt malingen som ofte mediene opererer med. Som for eksempel om hvordan hel-danske aktører kan oppleve det som "…fryktelig (…) når nogle kinesiske naboer hænger en masse 'glimmerværk' op til jul" (s. 114) samtidig som også samme informant lar andre hel-danske få sitt pass påskrevet: "Vi har de værste genboere, pæredanske. Men de råber og skriger. Man kan sidde herinde i stuen og høre, hvordan hun råber og skriger, selv om døre og vinduer er lukkede, så kan man høre det ude i køkkenet." (ibid) Her må jeg selvsagt understreke at dette ikke fremstilles som representative utsagn fra beboerne i "Stemmer fra en bydel".

Kapittel 6 åpner med følgende sitat: "Hva nytte har rødder, hvis man ikke kan tage dem med sig?" Sitatet stammer fra avantgardeforfatteren og kunstmesenen, Gertrud Stein, som vel må sies å være en overraskende referanse i en type bok som denne. Ikke desto mindre gir sitatet god næring til tanken, og illustrerer godt forfatternes poeng: Her er det ikke snakk om et enkelt skille mellom "røtter og føtter", men et adskillig mer komplekst bilde. Kapitlet presenterer et bredt spekter av historier om motiver for å flytte til/havne i/bli værende i Aalborg Øst, blant både innvandrerfamilier og blant hel-dansker: nigerianeren som ønsker å finne en god bibelskole, forelskelse mellom en rumensk kvinne og en majoritets-dansk mann, hjerteskjærende historier om flukt og familieatskillelse fra somaliske ungdommer, hel-dansken som er født og oppvokst og har de fleste omgangsvennene i samme område, en annen hel-danske som savner barndommen sin på Grønland og som helst vil flytte dit eller til Sør-Europa. Forfatterne diskuterer forskjeller og ulikheter i majoritets-danskers og innvandrernes syn på og erfaringer med mobilitet utfra Simmels og Schutz' teorier om "den fremmede", "vandreren" og "den hjemvendte", noe som for øvrig er et spennende grep og som videreføres i flere av kapitlene.

Her er det også tilløp til et mer prosessuelt fokus når forfatterne presenterer informanter som forteller om det første møtet med Danmark, og også opplevelsen de har når de drar tilbake til opprinnelsesområdene. Vi treffer blant annet Alma (med kurdisk bakgrunn), som klager over de konservative kjønnsrelasjonene blant kurdere i hjemlandet (Tyrkia). Her kunne det vært spennende å gå nærmere og mer konkret inn i hvilke opplevelser og utviklingsforløp – prosessene – Alma har gjennomgått i Danmark som har ført til hennes nåværende liberale syn på kjønnsrelasjoner.

I kapittel 5 får man inntrykk av at kjønn og klasse vil være et gjennomgående perspektiv. Når kapitlet er lest, sitter jeg likevel igjen med spørsmålet om hvor klasseperspektivet ble av, særlig ettersom de flerkulturelle områdene der innvandrerfamilier med svært forskjellig kulturell og sosial bakgrunn bosetter seg, gjør spørsmålet om klassebestemmelse særlig komplekst – noe som foreløpig heller ikke er blitt turnert særlig eksplisitt i Alna/Furuset prosjektet – kanskje nettopp av en slik grunn.

Et tydeligere fokus på klasse får vi derimot mer frontalt i kapittel 7. Her vises ulike innvandreres refleksjoner over den ofte nedadgående klassereisen som mange erfarer: Etter å ha opplevd høy status relatert til utdanning, og eller samfunnsposisjon i hjemlandet, føler mange det problematisk når utdanningen ikke er konverterbar, og man ender i lavstatusjobber i landet man har

immigrert til. Dette er en viktig side ved innvandring som er blitt gitt altfor liten oppmerksomhet i mye forskning, og som også gjør det vanskelig å fastsette klassetilhørighet i innvandrertette områder. Men når forfatterne skriver at "de fleste migranter, vi har intervjuet i Aalborg Øst, har (…) foretaget en nedadgående klasserejse" (s. 180), da undres jeg om informantutvalget har vært skjevt: Finnes det ingen bønder fra Punjab som har tjent gode penger i dansk industri? Kapitlet fokuserer mest på aktører som har hatt høyere status i opprinnelseslandet og som ser ut til å ha størst affinitet til middelklassen. Dette er en vesentlig begrensning, noe forfatterne også erkjenner.

En alternativ og utfyllende tilnærming kunne være å stille spørsmålet om det ikke også finnes sosiale prosesser som går i retning av generering av nye fellesskap og fellesidentiteter som Aalborg Øst-beboer. Fra annen europeisk forskning finnes mange eksempler på at særlig ungdom i liknende stigmatiserte drabantbyområder utvikler nye fellesskap (vennskap, kjærlighetsforhold, subkulturer) på tvers av ulike kulturell og geografisk familiebakgrunn (se for eksempel Back 1996, Bourdieu i Bourdieu et al.1999: 60–76, Sernhede 2011, Uyl og Brouwer 2009, Vestel 2009). For Bourdieu er nettopp det å dele livsbetingelser og sosial posisjon en viktig del av habitus og kjernen i klassefenomenet (Bourdieu 2005). I tråd med dette er et interessant spørsmål om ikke det å bo i en innvandrertett bydel med dårlig rykte, der mange – inkludert de med majoritetsbakgrunn – har de samme typene arbeid, og hvor det å dele erfaringene som innvandrer (inkludert rasisme, eksklusjon, stereotypier) eller å være oppvokst i en innvandrerfamilie i et slikt område hvor også majoritetsfamiliene kjemper mot et slikt stigma, skulle kunne gi en viss grobunn for å utvikle nye former for solidaritet og fellesskap, ikke bare blant ungdom. I den grad det finnes liknende utviklingstendenser blant den voksne befolkningen, kunne det være svært interessant å utforske spørsmålet om det finnes tendenser til at nye og klassebaserte allianser kunne oppstå på tvers av etniske og opphavskulturelle grenser.

Et av bokas siste kapitler er viet organisasjonen "Borgerforum Aalborg Øst", som synes å likne på de norske vel-foreningene – som en frivillig og beboerstyrt og -organisert forening – men som i tillegg er nærmere knyttet til Aalborg kommune, i det foreningen har status som et av kommunens 42 "samråd", som har som rolle å være lokalområdenes "talerør" vis à vis kommunen. Et problem med dette kapitlet er at det er vanskelig å danne seg et klart bilde av hva Borgerforum faktisk gjør: Vi får vite at de tidligere har stått for fellesarrangementer i lokalmiljøet, og at de nå har valgt å tone ned disse aktivitetene til fordel for å rette innsatsen i større grad henimot å påvirke kommunale beslutningsprosesser. Vi

får diskusjoner om foreningens funksjon, organisatoriske og byråkratiske irrganger, og i og for seg interessante analyser om foreningens potensialer for empowerment, men lite om det faktiske arbeidet i form av konkrete eksempler, og dette arbeidets eventuelle konsekvenser for områdets beboere.

Sett under ett gir boka et viktig bidrag til litteraturen om flerkulturelle drabantbyområder. Det er et ambisiøst prosjekt å forsøke å gi et slikt "portrett av en bydel", som både denne boka og Alna/Furuset prosjektets publikasjon i noen grad tilstreber. Ikke minst er det også fra en politisk synsvinkel et poeng å vie dagliglivet i disse områdene oppmerksomhet, noe som nok vil være den beste måten å motvirke unyanserte medieoppslag, og støtte beboernes anstrengelser for å motvirke den byrden et dårlig rykte og stereotype vrangforestillinger er for dem som bor der. Likevel er det altså noen viktig kritikkpunkter som kan innvendes mot boka:

Selv om vi får presentert mange flotte sitater fra beboere i ulike posisjoner, sitter jeg likevel igjen med en følelse av at her kunne det vært spennende å bli "bedre kjent" med enkelte av informantene. Kanskje henger dette sammen med at den i liten grad fokuserer eksplisitt på prosesser. Her etterlyser jeg mer om utviklingen av konkrete hverdagsrelasjoner, vennskap, kjærlighet eller fiendskap, for den saks skyld. Videre savnes noen flere dypdykk i enkelte ulike aktørgrupper og institusjoners virke i lokalområdet. Vi får lite innblikk i for eksempel Aalborg kommunes arbeid og de ulike prosjektene de har realisert i bydelen. I en offentlighet – som også har vesentlige likhetstrekk med den norske – der kritikken mot Islam har antatt betydelige dimensjoner, savnes et fokus på religionens rolle i bydelen. Et ofte tilbakevendende tema i forestillinger om drabantbyene er sosiale problemer og kriminalitet, men dette berøres i liten grad i boka. Vi får heller ikke vite mye om majoritets-danske miljøer som er skeptiske til bydelens innvandrere, noe som vel – som i Norge – spiller en viktig rolle, også i offentlighetens diskusjoner om disse områdene. Forfatterne henviser til at denne kategorien beboere rett og slett var vanskelige å få i tale, noe de altså – og med rette – ser som en viktig begrensning (s. 267)

Og sist, men ikke minst, savnes et fokus på ungdomsmiljøene og ungdomsarbeidet. Ungdommer som "laver ballade" blir ofte henvist til i flere av kapitlene, og reelle og forestilte ungdomsproblemer spiller ofte en sentral rolle i liknende områders dårlige rykte. Videre er også spørsmål om barneoppdragelse et gjennomgående tema i beboernes bekymringer i boka. I tillegg har ungdom, i tidligere forskning, vist seg å være et svært godt inntak til å få et sterkere grep om konkrete og subjektive erfaringer med konflikter, rasisme,

stigmaets betydning, og også refleksjoner over egen situasjon som beboer og ung, både med og uten innvandrerbakgrunn. Fraværet av et fokus på ungdom forsvares av forfatterne blant annet med at Qvotrup Jensen tidligere har publisert slik forskning fra området (siste publikasjon i 2007). Likevel mener jeg dette kunne hatt en viktig og opplysende plass i helheten som boka søker å favne.

Jeg vil også etterlyse et godt stikkordsregister, noe som også gjelder boka fra Alna-prosjektet, og som burde være obligatorisk for publikasjoner som har et uttalt ønske om å bli brukt.

Når dette er sagt, må jeg også understreke at det selvsagt er umulig å "få med alt" i en bok som dette. Trass i disse forbeholdene, er "Stemmer i en bydel" utvilsomt en lesverdig bok, om man har interesse for vår Flerkulturelle Nye Verden …

Noter

1. To av bokas kapitler er skrevet av henholdsvis Jakob Skjøtt-Larsen og av Stine Thidemann Faber. Jan Brødslev Olsen har vært redaktør for bokas mange flotte bildesekvenser.
2. Kronikken *"Drømmen om Disneyland"*, skrevet av Fremskrittspartiets leder i Oslo, Christian Tybring-Gjedde, og styremedlem Kent Andersen, Aftenposten 27.08.2010

Referanser

Alghasi, Sharam, Elisabeth Eide og Thomas Hylland Eriksen (red.) 2012: *Den globale drabantbyen. Groruddalen og det nye Norge.* Cappelen Damm Akademisk. Oslo

Alghasi, Sharam 2012: Mediebruk og medietolkninger i et flerkulturelt borettslag. I Alghasi, Sharam, Elisabeth Eide og Thomas Hylland Eriksen (red.) 2012: *Den globale drabantbyen. Groruddalen og det nye Norge.* Cappelen Damm Akademisk. Oslo

Andersson, Mette, Christine M. Jacobsen, Jon Rogstad and Viggo Vestel 2012: *Kritiske hendelser – nye stemmer. Politisk engasjement og transnasjonal orientering I det nye Norge.* Universitetsforlaget. Oslo

Back, Les 1996: *New ethnicities and urban culture. Racism and multiculture in young lives.* UCL Press. London

Bourdieu, Pierre 2005: Habitus. I Hillier, Jean and Emma Rooksby (eds.) 2005: *Habitus: A Sense of Place.* 2nd edition. Ashgate. Burlington

Bourdieu, Pierre, et al. 1999: *The weight of the world. Social suffering in contemporary society.* Polity Press. Cambridge

Erstad, Ida 2012: "Å oppdra barn er hardt arbeid": Foreldreskap i et lokalmiljø. I Alghasi, Sharam, Elisabeth Eide og Thomas Hylland Eriksen 2012: *Den globale drabantbyen. Groruddalen og det nye Norge.* Cappelen Damm Akademisk. Oslo

Sernhede, Ove 2011: School, youth culture and territorial stigmatization in Swedish Metropolitan Districts. I *YOUNG – Nordic Journal of Youth Research. Vol 19, number 2.*

Sundstrøm, Lena 2009: *Varldens lyckligaste folk. En bok om Danmark.* Pocketforlaget

Uyl, Marion Den & Lenie Brouwer 2009: 'Mix, Just Mix and See What Happens': Girls in a Super-diverse Amsterdam Neighbourhood. I Alghasi, Sharam, Thomas Hylland Eriksen and Gorashi, Halleh (eds.): *The Paradoxes of Cultural Recognition.* London: Ashgate

Vestel, Viggo 2009: The process of Hybridization: Cognition, Emotion and Experience Among Multicultural Youngsters in "Rudenga", East side Oslo. In Alghasi, Sharam, Thomas Hylland Eriksen and Gorashi, Halleh (eds.): *The Paradoxes of Cultural Recognition.* London: Ashgate

Vestel, Viggo 2004: *"A Community of Differences. Hybridization, popular culture and the making of social relations among multicultural youngsters in "Rudenga", East side Oslo".* Doktorgradsavhandling. Nova rapport nr. 15/04.

Wacquant, Loic 2008: *Urban Outcasts. A comparative Sociology of Advanced Marginality*. Polity Press. Cambridge.